

ללקח טוב

פרשת אחרי מות-קדושים התשס"ט

יצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

7:35	הדלקת נרות שבת ניו יורק
9:07	מוצאי שבת
8:47	סוק"ש מג"א
9:23	סוק"ש גר"א
12:53	הצות

הכהן גדול, שוב אינם כבר בגדיו, כיון שאינו רשאי עוד להשתמש בהם, ואפילו לא באותו יום הכיפורים עצמו.

(רבי זלמן סורוצקין – אזנים לתורה)

"והייתה זאת לכם לחקת עולם לכפר על בני ישראל מכל חטאתם אחת בשנה ויעש כאשר צוה ד' את משה" (טז, לד)

יש להבין למה דוקא ביום הכפורים מדגישים הכתוב "אחת בשנה"? והלא כל המועדים הם גם כן רק פעם אחת בשנה, ומאי שנא יום הכיפורים?

יש לומר דמעין יום כפור אפשר שיהי יותר מפעם אחת בשנה, כגון הא דאמרין (מועד קטן כח.) 'אמר רבי אמי: למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה? לורמ לך מה פרה אדומה מכפרת, אף מיתתן של צדיקים מכפרת, אמר רבי אלעזר: למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה? מה בגדי כהונה מכפרין אף מיתתן של צדיקים מכפרת'. והנה יש צדיק שמיתתו מכפרת על קרוביו ובני משפחתו. ואם הוא צדיק גדול, מיתתו מכפרת על כל בני עירו. ואם נסתלק גדול הדור הרי הוא מכפר על כל הדור! זהו נרמז בתורה שטוב בשילכם שיהי יום כפור רק אחת בשנה ולא יותר ח"ו. (רבי אליהו לאפיאן – לב אליהו)

"דבר אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל ואמרת אליהם זה הדבר אשר צוה ד' לאמר" (יז, ב)

פסוק זה יש בו מילה מיותרת כביכול, והיא "לאמר", מאחר שאמר "ואמרת אליהם", למה חזר "לאמר"? נראה להסביר שכאן רמז על מצוות השם שעם ישראל מצוים הם לטובת האדם ולא להקשות עליו, ולכן אמר "לאמר" – לא מר. ומעשה שכתב רבינו יוסף חיים זצ"ל בהגדה של פסח.

מעשה בחסיד אחד, שיהי עדין נפש ואסטניס גדול, ולא הי יכול לסבול דבר מר. עד כדי כך, שפעם הי עליו לבלוע תרופה מרה בפקודת הרופא – והתעלף!

שאלוהו: מאחר שאינך סובל דבר מר ואתה מקיאו מיד, איך אתה אוכל כזית מרור בליל הסדר?

ענה החסיד: האמינו לי שאיני מרגיש כלל במריירות המרור, ואכילתו ערבה עלי כל כך, עד שאני חש, כאילו אני אוכל דבר מתוק. מפני שמצוות הי חביבה עלי מאד, ובפרט מצוה זו הבא רק פעם אחת בשנה!

ועל כך רמז הכתוב באמרנו: "זה הדבר אשר צוה הי לאמר", חלק את המלה לשנים ותקרא אותה: "לא – מר" כלומר: כל אשר צוה הי – לא יהי בעיניך מר, אלא מתוק וערב!

(רבי יוסף חיים – עוד יוסף חי, דרושים)

"וכלה מכפר את הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח והקריב את השעיר החי" (טז, כ)

מה פירוש "וכלה" (ראה זבחים נב: שאם כילה כיפר, על שיריים), וכל הפסוק האם אינו מיותר? ועיין ירושלמי (שבת פרק א הלכה ג) זריזות מביאה לידי נקיות שנאמר "וכלה מכפר", ופירושו נראה (שלא כבפירושים שם) שימהר מאוד, ולא יפסיק אחרי עבודתו הקשה כששרוי בתענית ואז יגש מיד אל שעיר המשתלח המכפר ומנקה, והיינו שזריזותו תביאו לידי נקיות מחטא.

(רבי יונה מרצבך – עלה יונה)

"ונשא השעיר עליו את כל עונתם אל ארץ גזרה ושלח את השעיר במדבר" (טז, כב)

ולכאורה, מקרא יתר הוא, שהלא כבר נכתב בפסוק הקודם "ושלח ביד איש עתי המדברה" (עיין יומא טז: ובהעמק דבר).

והנה שנינו: 'כל סוכה וסוכה אומרים לו הרי מזון והרי מים, ומלוין אותו מסוכה לסוכה, חוץ מאחרונה שבה, שאינו מגיע עמו לצוק אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו' (יומא ו, ה). ומבאר התוספות יום טוב, שלא עשו עוד סוכה סמוך לצוק, שאם כן לא היתה נקראת "ארץ גזירה" (ויקרא טז, כב), כיון שמן הסוכה רשאים לילך עד לשם בו ביום.

ואפשר לומר שזהו מה שבא הכתוב להשמיענו "ושילח את השעיר במדבר", שהשילוח הי צריך להיות במדבר בממש.

(רבי משה גבירצמן מבריסק – טללי אורות)

"ובא אהרן אל אהל מועד ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבוא אל הקדש והניחם שם: ורחץ את בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו ויצא ועשה את עלתו ואת עלת העם וכפר בעדו ובעד העם" (טז, כג-כד)

והנה לבגדי הלבן, קוראת התורה, "בגדי הבד" ואילו לבגדי הזהב, ולבש את "בגדיו". ויש להבין, מדוע אין התורה מכנה את בגדי הבד, גם כן כ"בגדיו", שהרי גם הם היו בגדי הכהן גדול.

ויש לומר, דאת בגדי הזהב הי הכהן גדול רשאי ללבוש גם לאחר יום הכיפורים, במשך כל ימות השנה, אבל בבגדי הבוץ, לא הי רשאי להשתמש בהם לא לפני יום הכפורים, כיון שהיו צריכים להיות חדשים, וגם לא לאחר יום הכיפורים, כיון דכתיב "והניחם שם" ואיתא בפסחים (דף כו.), 'מלמד שטעונים גניזה'.

ואם כן יש לומר, דלהכי לא קוראת התורה לבגדי הבוץ בדיו, כיון שלאחר שפשט אותם

פנינים לפרשת אחרי מות

"וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם" (טז, טז) **"בתוך טמאתם" – אף על פי שהם טמאים שכינה ביניהם (רש"י)**

בוזר הקדוש איתא בשעה שמדת הרחמים מתעוררת לבוא בעולם, מתלבשת אז השכינה בדמות אשה אם. ומדוע דוקא בדמות אם? מבאר הגאון רבי חיים מוואלוז'ין זצ"ל: אב ואם שניהם אוהבים את תינוקם אהבה עזה, ושניהם מחבקים ומנשקים אותו בכל לבם, אבל כאשר מתלכלך התינוק מגלה האב חוסר אוניס, ואין בסבלנותו לטפל בו עוד, אז האם נוטלת אותו ומטפלת בו רוחצת ומנקה אותו, ואף כשהוא מטונף היא אינה סרה ממנו, ואינה נרתעת מלנשק אותו.

השכינה שוכנת עם ישראל אף בטמאתם כמו שכתוב "השוכן אתם בתוך טמאתם", שכן גם בשעה שבני ישראל מתלכלכים בעבירות שכינה עמהם, אלא שאז מתגלה השכינה בדמות אשה, האם, במקשת לרחוץ את בניה מעוונותיהם ולטהרם ולשחררם משביו של היצר הרע. (רבי חיים זייציק)

"וכל אדם לא יהי באהל מועד בבוא לכפר בקדש עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל" (יז, יז)

הכהן הגדול מאחיו הוא הסרסור בין ישראל לאביהם שבשמים, וכמבואר בזוהר הקדוש (חג נג:): 'אהרן שושבינא דמטרוניתא', והא המייצג את עניני האומה כולה נוכח פני עליון, עליו מוטל איפוא בראש ובראשונה לדאוג לצרכי הכלל כולו, ואסור שיעביר נגד עניני הפרט או חלק מהכלל בשעה שהענינים האלו מנוגדים לצרכי הציבור כולו. וכשם שהכהן הגדול התבטא בתפילתו ביום הכיפורים: "ואל תיכנס לפניך תפילת עוברי דרכים לענין הגשם, בשעה שהעולם צריך לוי".

ולכן הזהירה התורה לאמר "וכל אדם לא יהי באהל מועד" אל יפנה הכהן הגדול ברגעים הללו המקודשים, בשעה שהוא נמצא בקודש הקדשים, לצרכיהם של בני אדם יחידים, יהי מי שיהי, באשר הוא נציג הכלל כולו ושליח הציבור, ועליו להעמיד את עניני הכלל מעל לענינים האנוכיים של איזה יחיד או כתר.

וזוהו "וכל אדם" – היינו ה"אדם שבכהן הגדול לא יהי עמו אז באהל מועד דו"ק.

(רבי מאיר שפירא מלובלין – אמרי דעת)

"כמעשה ארץ מצרים אשר ישתם בה לא תעשו וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחקתיהם לא תלכו"
(יח, ג)
לכאורה, מדוע כתוב רק מצרים וכנען, הרי ללכת בדרכי שאר האומות גם נאסר להם? רש"י כתב מגיד שמעשיהם של מצריים ושל כנעניים מקולקלים מכל האומות. אמנם נראה לבאר, מדרך העולם הוא שבכל מקום שאתה בא, עליך לנהוג כמנהג המקום ההוא. אפשר אפוא שירצו ישראל לעשות כמעשה מצרים, משום "אשר ישתם בה", ומן הראוי לנהוג כמנהג המקום, או אפשר, אשר "כמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה", ותאמרו שעל דעת כן הבאתי אתכם שמה כדי לנהוג כמנהגם, לכך פירט לך הכתוב מצרים וכנען, להדגיש שכמעשיהם לא תעשו.
(רבי איצ'לה מוואלוז'ין – פה קדוש השלם)

"ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ד'
(יח, ה)

"אני ה'" – נאמן לשלם שכר (רש"י)
שאלה ידועה היא, מדוע כתבה תורה רק את שכר המצוות בעולם הזה, ואילו השכר הנצחי לעולם הבא לא נזכר בה כלל וכלל?
אלא, משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם המצוה לפלוני שיעשה איוו מלאכה, ואומר לו, ראה לעשות הדבר כרצוני, כי אני הוא המלך. שבדבריו כבר רמז לו, כי אם יקיים מצותו ישלם לו שכרו, כראוי למלך. כך כיון שכמה וכמה פעמים הזכירה תורה בקשר לעשיית המצוות, תיבות "אני ה'", ומובנם הוא 'יאני ה', לשלם שכר', הנה בזה עצמו כבר נזכר השכר הנצחי, שהרי הקב"ה נצחי.
(רבי אברהם רגולר – מעלות התורה)

הא דאיצטרך לן קרא "וחי בהם" שאין לו למסור נפשו על שאר מצוות, היינו דוקא לענין מעמיד עצמו במקום סכנה ואינו חושש אם יהרג על ידי אחרים בשביל קיום המצוה או עבירת הלא תעשה, וככל הני גווני המובאים בגמרא בכל מקום, דמצד הסברא ודאי לא היינו עוברים על אחת מהמצוות שבתורה מפני הסכנה, כי דבר אלהינו יקום לעולם, ואפילו הוא נוטל את נפשו, עם כל זה אי אפשר לעבור את פי ד', ומוטב שימות זכאי בלי שום איסור מלחיות ולעבור על מה שכתוב בתורה.

(רבי צבי פסח פרנק – שביבי אור)

"וחי בהם" ולא שימות בהם (יומא פה):
קיימא לן דבשלש עבירות עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים יהרג ולא יעבור, ועיין בתורת משה להחתם סופר דתמוה מאוד דהלא "וחי בהם" שממנו למדו חכמינו ז"ל שאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש, כתיב גבי עריות כמבואר בסידור הפסוקים עיין שם.

ויש לומר דהנה ברש"י פירש "וחי בהם" לעולם הבא עיין שם, ואפשר לומר שמטעם זה גופא אמרינן בשלש עבירות יהרג ולא יעבור כיון שסופו לחיות גם לעולם הבא, אבל לולי לא ה"י הכתוב מצוה עליו למסור חיותו ודו"ק. ולזה יש לומר דאדרבה מדנקט הכתוב כלה המצוות "אשר יעשה אותם האדם וחי בהם" והיינו לעולם הבא, אם כן שמעינן מינייה דבשאר עבירות אדרבה יעבור

ואל יהרג אלא "וחי בהם" גם בעולם הזה ולא שימות בהם ודו"ק.
(רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם – יציב פתגם)

"אל תטמאו בכל אלה כי בכל אלה נטמאו הגוים אשר אני משלח מפניכם: ותטמא הארץ ואפקד עונה עליה ותקא הארץ את ישיבה: ושמרתם אתם את חקתי ואת משפטי ולא תעשו מכל התועבת האלה האזרח והגר הגר בתוכם: כי את כל התועבת האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ: ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם: כי כל אשר יעשה מכל התועבת האלה ונכרתו הנפשות העשת מקרב עמם: ושמרתם את משמרתני לבלתי עשות מחקות התועבת אשר נעשו לפניכם ולא תטמאו בהם אני ד' אלהיכם"
(יח, כד-ל)
משל לאדם ששלח את בנו לישיבה, והי' מזהירו שיתמיד בלימודו שאם לא כן יגרשוהו מן הישיבה. אבל הבן שבאמת לא רצה ללמוד, היה כל העת קורע הגמרא ורב עם חביריו, על מנת שיגרשוהו, וכיון שהתרו בו ולא שמע, אכן סלקוהו מהישיבה. אחר זמן הגיע לישיבה תלמיד נוסף, ואף הוא, מאחר שסירב ללמוד היה חוזר על מעשי הראשון. אלא שאז אמרו לו בני הישיבה: אתה סובר שנהג בך כמשפט הנער הראשון. אבל לא כן הוא, כי אתה בעל כרחך תישאר בישיבה, ועל כל מעשה רע יענישוך קשות, עד שתטיב דרכיך. שאם נגרש גם אותך הלא תהי' לאביך עגמת נפש מרובה.

כך אמרה תורה "אל תטמאו בכל אלה, כי בכל אלה נטמאו הגוים וכו' ותטמא הארץ ואפקד עונה עליה ותקיא את הארץ את יושביה. ושמרתם את את חוקתי וכו' ולא תעשו מכל התועבות האלה וכו', כי את כל התועבות האל עשו אנשי הארץ אשר לפניכם". אדם ודאי תסברו שכמשפט הגוים הללו יהי' דינכם, ואף אתם תגורשו מן הארץ עקב מעשיכם. לא כן, רק "כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה – ונכרתו נפשות העושות מקרב עמם". כך ממילא "ושמרתם את משמרתני לבלתי עשות מחקות התועבות אשר נעשו", בעל כרחכם. זאת משום "כי אני ה' אלהיכם", וכבר הבטחתי לאברהם יצחק ויעקב אם יטיב עמכם ותקיא אתכם אל הארץ אם כן מן הנמנע הוא שאגרש אתכם מהארץ, לכך מוכרחים אתם לשמור משמרתני, שאם לאו אכה בכס כנאמר לעיל.
(א"ה, עיין העמק דבר)

(רבי איצ'לה מוואלוז'ין – פה קדוש השלם)

"ושמרתם את משמרתני לבלתי עשות מחקות התועבת אשר נעשו לפניכם ולא תטמאו בהם אני ד' אלקיכם"
(יח, ל)
לכאורה, רק לגבי מצוות נכון לאבחן בין "משפטים" ו"חוקים", שכליים ועל שכליים, אך מה ל"חוקים" ולעבירות?

אמנם מצונו גם עבירות "חוקיות", כגון העברת בן למוֹלך, שאין בה שום הנאה או תאוה ושכל הגיוני. והנה על פסוק זה דרשו חכמינו ז"ל (מועד קטן ה.): "ושמרתם את משמרתני" – עשו משמרת למשמרתני, כלומר: עשו שייגים. להזהירנו שאם נעבור חלילה אפילו על קטן שבתורה, והוא בלתי מובן, חוקי, אנו עוד עלולים לבוא מזה לידי עבירה חמורה ביותר, העבירה

"חוקית". לפיכך "ושמרתם את משמרתני", בכדי שתוכלו להישמר "לבלתי עשות מחקות התועבות".
(רבי מאיר שפירא מלובלין – אמרי דעת)

פנינים לפרשת קדושים

"וידבר ד' אל משה לאמר: דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אלהם קדשים תהיו כי קדוש אני ד' אלהיכם"
(יט, א-ב)
דקדקו המפרשים דמאי נתינת טעם היא זו "כי קדוש אני ד'", וכי יוכל אדם קרוץ מחומר להתדמות לקדושת יוצרו?

ויש לפרש על פי מה שאמרו חכמינו ז"ל (סוטה כא.) כי בכל המצוות קיימא לן עבירה מכבה מצוה, מה שאין כן תורה אין עבירה מכבה אותה, וטעם הדבר מפני מה קדושת התורה גדולה ונשגבה כל כך שאין עבירה מכבה אותה, יש לומר על פי מה שאמרו בזהר הקדוש (ח"ג עג): "קודשא בריך הוא אורייתא וישראל, חד הוא, ועל כן מאחר שבעת עסק התורה זוכה אדם לדביקות ד' והשראת השכינה שבקדושתו אין שייך ח"ו שום ביטול וכיבוי, על כן כוחו עומד וקיים לעד ואין בכח העבירה לכבותו, וזהו שאמר הכתוב "קדושים תהיו", והאיך יוכל אדם להשיג הקדושה העליונה, והרי אף אחר שישתדל הרבה מקום המצוות יוכל הכל להאבד ח"ו ממנו על ידי עבירה אחת, וכמו דקיימא לן 'עבירה מכבה מצוה?' (סוטה כא.), לזה אמר "כי קדוש אני ד' אלהיכם" ואין שייך בקדושתו שום ביטול וכיבוי ח"ו, ואם כן בהיותכם עוסקים בתורה אשר על ידה אתם זוכים להשראת השכינה, תוכלו להשיג הקדושה העליונה ולא יהא בכל העבירה לכבותה וכמו דקיימא לן אין עבירה מכבה תורה.
(רבי יהושע קרלנשטיין – עטרת יהושע)

"דבר אל כל עדת בני-ישראל ואמרת אלהם קדשים תהיו כי קדוש אני ד' אלקיכם"
(יט, ב)

כשם שעל ההורים לשמור שהילד לא ירעיל חלילה את קיבתו במצרכי מזון מזיקים, באותה מידה של זהירות יש להקפיד לבל ירעיל הילד את מחשבותיו ונשמתו על ידי קליטת רשמים מכווערים או מקולקלים מדרכי ההתנהגות שבסביבתו, משמיעת ביטויים שלא בלשון נקייה, מקריאת חומר קלוקל, או ראיית מחזות בלתי מוסריים.

הורים שנפשם חשקה בחיים קלוקלים של השתקקות בשעשועים, לא יוכלו לצפות לדור שיהי' טוב מהם. אדרבה הניסיון מורה כי ילדים הגדלים בסביבה קלוקלת משפילים לשקוע עשר דיוטות נוספות. וכאשר ההורים נדהמים לגלות מהו טיב היצור האנושי הגדל בצל קורתם, לא נשאר להם לקבוע אלא שהמקרה אבוד ומטרת חייהם ירדה לטמיון.
(רבי ישראל אלתר מגור – בית ישראל)

"קדושים תהיו" – יכול כמנוני? תלמוד לומר "כי קדוש אני ד' אלקיכם", קדושתני למעלה מקדושתכם (בראשית רבה ז, ב)
לכאורה הנני אינו מובן, לשם מה הוצרכה התורה למעט שאי אפשר להתקדש כהקדוש ברוך הוא, וכי יעלה על דעת מישהו אפילו

טיפש שבטפשים, כי יכול האדם להתקדש כקדושתו של הקב"ה?
אלא, יש להסביר כי הכוונה היא זאת, שלא איירי כאן לגבי קדושת הקב"ה בכללות, אלא רק לגבי מה שנאמר (ויקרא טז, טז) "השוכן אתם בתוך טומאתם", שאף על פי שהם טמאים שכונה ביניהם, לזה נאמר "יכול כקדושתו? פירוש, שהאדם יכול אף הוא להיות קדוש ולשכון במקום טומאה כמו הקב"ה? תלמוד לומר "כי קדוש אני", קדושתו למעלה מקדושתכם, ורק אצל הקב"ה נאמר "השוכן אתם בתוך טומאתם". אבל האדם חייב לשכון דווקא במקום קדוש וטהור וברוח דעת ויראת השם. (רבי צבי פסח פרנק – שביבי אור)

"דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אלהם קדושים תהיו כי קדוש אני ד' אלקיכם"
(ויקרא יט, ב)
"קדושים תהיו" – הו פרושים מן העריות ומן העבירה וכו' (רש"י)
אף על גב שלא נזכר בפרשה הזאת העריות, המקרא מחובר למה שלמעלה בסוף פרשת אחרי מות שנכתבו העריות. אף על גב דרש"י פירש "דבר אל כל עדת" – ימלמד שהפרשה הזו נאמר בהקלה, ואם כן קאי "דבר אל כל עדת וגו'" על פרשה זאת, לא על פרשה שלפניה, יש לפרש דודאי לפרישות עריות צריך גם כן שלא יבטל הקדושה, אם לא יפרוש גם כן מן שאר עבירות. ולכך פירש הכתוב "קדושים תהיו", דהיינו שתהיו פרושים מן העבירות הכתובים בפרשה הזאת, ואז תהיו קדושים לגמרי, והיינו שאמר רש"י הו פרושים מן העריות ומן העבירה, והכתוב מחובר למעלה ולמטה. ומכל מקום עיקר הקדושה אינה נאמרה רק על פרישות הערה, אלא שאם אינו פרוש מן שאר עבירות הוא מבטל קדושת העריות, ולכך צריח עמה עם זה פרישות שאר עבירות, וכבר כתבנו זה בפרשת משפטים. (רבי יהודה ליואי – גור אריה)

"איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ד' אלקיכם"
(ויקרא כ, ג)
תנו רבנן: נאמר "כבד את אביך ואת אמך" (שמות כ, כ) ונאמר "כבד את ד' מהונך" (משלי ג, ט) הוה הכתוב כיבוד אב ואם לכבוד המקום נאמר "איש אמו ואביו תיראו" ונאמר "את ד' אלקיך תירא ואתו נאמר "מקלל אביו ואמו מות יומת" (שמות כא, יז) ונאמר "איש איש כי יקלל אלקיו ונשא חטאו" (ויקרא כד, טו) הוה הכתוב ברכת אב ואם לברכת המקום, אבל בהכאה אי אפשר. וכן בדין ששלשתן שותפין בו (קידושין ל:)
ולפי הפשט, אפילו איש מצוין וגדול במעלה מאביו ואמו. וכן ביארנו בפרשת שמות דיוק "אמו ואביו", דמשמע אפילו הוא יחיד להם, והמה מוגעעים עליו, מכל מקום ינהוג בהם מורא. (רבי נפתלי צבי יהודה ברלין – העמק דבר)

"ואת שבתותי תשמרו" – סמך שמירת שבת למורא אב לומר, אף על פי שהזהרתך על מורא אב, אם יאמר לך: חלל את השבת! אל תשמע לו, וכן בשאר כל המצוות (רש"י)
לפי זה בטל טעם סמיכות הכתובים, שהרי אם אומר לו אביו חלל את השבת, ודאי רשע הוא, ואם כן פטור הוא מעיקר הדין מכיבודו ופשוט כי אל לו לשמוע לו.
מדוע איפוא סמך הכתוב שמירת שבת למורא אב?

אכן, יש מצב שבו אביו אומר לו חלל את השבת והוא אינו רשע. הנה, אם קיבל הבן על עצמו את השבת מבעוד יום, ואילו אביו עדיין לא קיבלה, וביקש האב מבנו לעשות מלאכה, הרי אצל הבן תהי"ז מלאכת שבת, אך אצל האב המלאכה עדיין מותרת.
על כן נסמכו הכתובים, לומר לך שגם במקרה כזה, כאשר לכולי עלמא חלה על הבן מצות כיבוד אב, מכל מקום לא ישמע לו ואל יחלל את השבת.
(רבי חיים יוסף דוד אזולאי – ברכי יוסף)

"לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל ויראת מאלקיך אני ד': לא תעשו עולל במשפט לא-תשא פני-דל ולא תהדר פני גדול בצדק תשפט עמיתך"
(ויקרא יד, טו)
נראה לי בהמשך שני הפסוקים, כי הנה פעמים רבות אנו רואים אנשים שמבלבשים את העולל שעושים במחלצות הצדק והמשפט, ועיני בני אדם תחשכנה מראות את השקר העטוף באדרת שער למען כחש, וזה שאמר הפסוק "לא תעשו עולל במשפט", היינו, שלא תעשו עולל באופן שהוא עטוף במעטה המשפט, ותסמוך על מה שקצרה עין אדם להביט בפנימיות הענין, כי אפילו אם בני אדם אינם רואים את העולל אצל הקב"ה הצופה ומביט גם נסתרות הוא רואה את השקר "ויראת מאלקיך".
(רבי מנחם סגל פאלק – שו"ת חלק לוי – חסד לאברהם)

"בצדק תשפט עמיתך"
(ויקרא יט, טו)
"הוי דן את חברך לכף זכות". (שבועות ל, ב)
לכאורה, איך נעשה שקר בנפשנו לדון אדם לכף זכות בכל מקרה, ואף אם עינינו הרואות שעושה את ההיפך. מה אם-כן פישרה של מצוה זו.
חז"ל אמרו (ריש תענית) "מי שהוא עז פנים, לסוף נכשל בעבירה". והיינו, כי הבושה משמשת כמחסום ומעצור בפני החטא, וכיון שפרץ גדר הבושה כבר אין מי שיעצור בעדו מלעבור. כמו שאמרו "סימן טוב לאדם שהוא ביישן, שלא במהרה הוא חוטא".
כמו כן הוא לענין ההשפעה על אחרים. הראשון שחוטא פרץ את גדר הבושה לגמרי. השני לו, כבר אינו נזקק לעזות גדולה כמוהו כדי לחטוא, ואילו השלישי עוד פחות, אחר שנפרצה גדר הבושה בפניהם. זוהי הסיבה לחומרת חטא "חילול השם". כי החוטא בפרהסיא מחליש את עוצם הפחד, החרדה והבושה אשר הוטבעו באדם, כלפי עוונות, ונמצא מכשיל את הרבים.
מעתה מובן, שעצה זו שיעצונו חז"ל לדון לכף זכות, מטרתה עבור עצמנו, כדי שלא נמצא פתח בלבבינו לפרוץ גדר הבושה. כי אחר שנקבע בלבנו, שכולם צדיקים המה, היאך נעזי לקום ראשונים ולחטוא. לא כן כאשר ינסה האדם למצוא שמץ דופי בכל אחד, כי אז בבוא עת חולשה ורפיון, יותר עלול הוא להכשל ח"ו.
(רבי יהושע ליב דיסקין)

"לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא"
(ויקרא יז, יז)
מנין לרואה בחברו דבר מגונה שחייב להוכיחו? שנאמר "הוכח תוכיח". יכול אפילו פניו משתנים? תלמוד לומר "לא תשא עליו חטא" (ערכין טז:)
לכאורה, לפי פשוטו, יש לפרש בהיפך "הוכח תוכיח" גם בהכאה וקללה, כדמסיק הכא,

"ולא תשא עליו חטא" על הכאתו וקללתו. אלא דכיון דכתבי "הוכח תוכח" ומצוה להוכיחו, לא איצטריך למכתב שלא ישא עליו חטא, אלא לאשמועינן שלא ילבין פניו ברבים.
והיינו בדברים שבין אדם לחבירו, אבל במילי דשמאי, מוכיחו גם ברבים, כמו שעשו הנביאים לכל ישראל, והכי מפורש בתורת כהנים עיין שם. וק"ל.
(רבי שמואל אליעזר הלוי אידליש – חידושי אגות מהרש"א)

"הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא"
(ויקרא יז, יז)
מצוה של הוכח תוכיח, אף על פי שנועדה עבור מקבל התוכחה, כדי להחזירו למוטב, יש בה מן התולעת גם בשביל המוכיח. מבחינה זו שמשרש מלבו את השפעת המעשה הרע שנעשה לעיניו.
חז"ל אומרים: כל האומר שלמה המלך חטא אינו אלא טועה, אלא מפני שהיה לו למחות בנשיו ולא מיחה, מעלה עליו הכתוב כאילו חטא (שבת נו). וטעון ביאור, אם לא מיחה בנשיו הרי עבר על מצות עשה של "הוכח תוכיח את עמיתך" בלבד, ומדוע זקפו על חשבוננו את כל העבירות החמורות של נשיו כמו עבודה זרה ועוד, עד שנאמר עליו "ויעש הרע בעיניו ה"י".

אלא, האדם מטבעו מושפע מכל מראה עיניו, לטוב ולרע. אם-כן, כשרואה אדם את חברו חוטא, מה יעשה וינצל מהשפעתו הרעה עליו, ימחה מידי ויוכיחו על פניו. כך יציל את נפשו, ויעקור ממנה את רושם הפעולה הרעה עליו. ואם לא כן הרי הוא עצמו עלול להגיע בסופו של דבר לבצע את העבירה ההיא.
מעתה, כיון ששלמה המלך ראה את נשיו שטופות בעבודה זרה, הרי שפיעו המעשים המגונים על נפשו, בלא יודעים. והואיל ולא מיחה בפניהם, ולא עשה דבר כדי לעקור את הרושם הרע, הכריזו עליו משמים "ויעש הרע בעיני ה"י", כאילו הוא עצמו עבד עבודה זרה. מאחר שבשמים יכלו לראות בתוך תוכו את השפעת המעשים ההם עליו, הגם שהוא עצמו לא חטא כלל. (מפי הסבא מסלובודקה)

הליכות והלכות

מהלכות גזל ואונאה

אסור לאדם לעשות דין לעצמו! כגון פועל שעבד אצל בעה"ב וגנבו הפועל או הזיקו אסור לבעלים להוריד משכרו בגלל זה אלא יתבענו בבית דין ואם יוכל להוכיח מוטב ואם לאו יפסיד ואם יעשה דין לעצמו עבר עבירה והרי הוא כגולן.
אבל אם החפץ הגנוב עצמו נמצא בעינו אצל הפועל (לא ערך החפץ) מותר להוציא ממנו את הגניבה בכח ואין צריך בית דין לזה בתנאי שלא צריך להכנס לבית חברו (הגולן) אבל אם זה כבר בבית הגנב אז צריך לתובעו בדין ואם זה לא יעזור אז מותר לו גם להכנס לביתו.

מי שנתחלפו בגדיו כגון מעיל או כובע וכדו' במקום ציבורי והמחליף השאיר את שלו אַן לרשות להשתמש בחפצי השני וכשיבוא בעל הבגד חייב להחזיר לו אע"פ ששלו נאבד אולם מסיף "הבן איש חי" שאם החליף במזיד אז מותר בשימוש.

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845) 371-8313

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-371-8313	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St.	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מוסלמים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובחתימה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכר למצוות. 845.352.7474

מעשה חכמים

לקח הצדיק את כל מטלטליו ו-7

ילדיו והלך לישון ברחוב

לא תגנבו (יט, יא)

הכל יודעים שמשפטי התורה שונים ממשפטי בני אדם, וגם החוקים שנחקקו כדי להטיב לכאורה עם האזרחים באותה מדינה, יש והם סותרים לחלוטין את דיני התורה, ואסור לנהוג כמותם. אחת הדוגמאות לכך היא 'חוק הגנת הדייר', שמחוקקו נתנו למול עיניהם רק את טובתו של הדייר, תוך נישולו המוחלט של בעל הנכס.

בזמנו של מרן החזון איש זצ"ל היו יהודים רבים שהגיעו לבני ברק היישר מוורשה בירת פולין, וזאת לאחר שמכרו שם את כל נסכיהם, על מנת לרכוש להם בית בארץ ישראל. הם הגיעו לבני ברק, קנו דירה במיטב כספם, (או שהם עצמם בנו בית מן המסד ועד הטפחות), ולאחר זמן מה השכירו את הנכס, כדי שיוכלו מדמי השכירות הנכנסים לכיסם לחתן את ילדיהם.

והנה, בימייה הראשונים של העיר, הושכרה דירה במחיר זעום במיוחד, לירה או שתיים. לא יותר. אבל, ברבות השנים, כאשר המחירים עלו, והדירות בכל הארץ הושכרו במחיר הרבה יותר גבוה, באו כמה מן השוכרים הוותיקים וטענו בפני משכיריהם שמתוקף 'חוק הגנת הדייר' אסור להם, לבעלי הבית, להעלות את המחיר...

אחד מבעלי הבתים בא והתלונן על כך בפני מרן החזון איש זצ"ל, ואמר שיש לו הפסד כספי ניכר, שכן על פי המחירים המקובלים כיום בארץ יש לו אפשרות להרוויח הרבה יותר, והדייר אינו מוכן לתת לו את הכסף מכוח החוק הנייל.

השואל או שוכר חפץ מחברו, ואפילו ספרי קודש אסור להשאילם לאחרים בלי דעת הבעלים אולם בספרי קודש מותר לתת לאחר ללמוד בתוך ביתו לבד גם בלי רשות ואם ידוע לו שהמשכיר או המשאיל מאמין לשני ורגיל גם לתת לו אז מותר לו להשאיל לשני. (קצשי"ע קפה א) ויש פוסקים שהקלו בספרים וכן כתב כף החיים שהמניחים סידורי תפילות בבית הכנסת מאחר שנהגו העולם לקחת סידור לתפילה מן הבא בידו הרי זה כאילו המניח פירש שאינו מקפיד שאחר ישתמש בסידור ונוח לו שיעשו מצוה בממונו בתנאי שהשתמש יחזור ויניחנו במקום שהיה. וגם שלא יוציא הסידור למקום אחר בלי ידיעת הבעלים שמצוי שבדיק באותו זמן מחפש בעל הסידור את סידורו לצורכו ולא ימצאו ויכעסו על נוטל הסידור וכן בספרים של הקדש לא ניתנה רשות להוציאם מבית הכנסת או בית המדרש שלא נח לו למקדש שיבואו הספרים לידי אבידה או כילוי אלא הקדישו על תנאי שילמדו בספרים במקום שהם.

ועוד נמצא בתקנות קדומות שלא להוציא טלית או ספר מבית הכנסת בלי רשות הבעלים.

אסור לאדם לעמוד בביתו על יד חלונו ולהשקיף במעשיו ועסקיו של חברו כשחברו לא יודע שרואים אותו ואפילו שאין חשש עין הרע שמא לא רוצה שיראוהו ואפילו ראה ששכנו רואה ולא הוכיחו אסור שמה שתק מחמת בושה. (שו"ע הרב נוק' ממון יא).

אסור לרמות בני אדם במקום וממכר או לגנוב דעתם כגון אם יודע המוכר שיש מום בסחורתו כגון מוכר מכונית ויש בה בעיות מכניות צריך להודיע ללקוח ודין זה נאמר גם במוכר לגוי (חושן משפט סימן רכ"ח).

מרן זצ"ל קרא לאותו שוכר ואמר לו שאם הוא ממשיך לתת לבעה"ב את המחיר הזעום עליו סיכמו בתחילה, הוא עובר על איסור גזל, וציווה עליו לעזוב מיידית את הבית. אבל יש משפחה ברוכת ילדים, טען האיש; לאן אלך, היכן אשכב את הילדים לישון? 'לך ותוציא את כל המיטות של הילדים על רחובה הראשי של העיר, ושם תישן עם כל המשפחה, אבל את הבית אתה חייב לעזוב ומיד, השיב לו מרן.

עקבתי אחרי האיש

השוכר היי איש ירא שמים מרבים, ועשה ככל אשר ציווה עליו החזון איש, והוציא את כל המיטות לרחוב רבי עקיבא... משראה זאת מרן זצ"ל קרא אליו את האיש, ויאמר לו: 'בזכות שעשית כפי שהוריתי והוכחת את אמונתך בה' בפני כל, אני מברך אותך שתזכה להשיא את כל ילדך ולתת לכל אחד מהם דירה טובה'...

עקבתי אחרי האיש ההוא, סיפר הגר"י זילברשטיין, ויכולני להעיד שלא נפלה ממנו מילה מברכתו של אותו צדיק, ולא רק שזכה לחתן את כל ילדיו ולראותם יושבים בדירה מרווחת, אלא זכה אותו אדם יר"ש לראות את כל ילדיו צומחים וגדלים לתלמידי חכמים גדולים.

ואגב, כאשר הרב יצחק מאיר גרשטנקורן זצ"ל, ראש המועצה הראשון של בני ברק, בא אל החזון"א, לקראת ייסודה של המועצה, אמר לו מרן זצ"ל שלפי דין תורה אסור להפקיע קרקעות מתושבי העיר, גם אם הדבר נעשה לטובת התושבים עצמם.

(עלינו לשבח עמ' שיד, שטו)

העלון לעילוי נשמות

יעקב בן מלכה יגן זצוק"ל

ואשתו רחל בת שרה ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה

הילולא דצדיקא

יום שישי	יום שבת	יום ראשון	יום שני	יום שלישי	יום רביעי	יום חמישי
ז אייר	ח אייר	ט אייר	י אייר	יא אייר	יב אייר	יג אייר
רבי שלמה אפרים ליננשטיין מח"ס בלי יקר	רבי ישעיה פיק מח"ס ממורת הש"ס		רבי יצחק אלפסי הר"ף עלי הכהן	רבי מסעוד ב"ר יעקב אביחצירא	רבי מסעוד אביחצירא אביו של הכבא סאלי	רבי יעקב מאיר שבמך מח"ס משפמ וצדקה על הנא דבי אליהו
שקיעה 7:53						שקיעה 8:00

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה